

BO SIEGBAHN:

Vart går kyrkorna?

Inför den sk ekumeniska veckan utsändes i år en rapport om "vägar till en rättvisare värld". Den rekommenderades till uppläsning från predikstolarna, men så har nog inte skett på alla håll. Den är nämligen klart politisk och dessutom naiv till omdömeslöshet. Riksdagsledamoten Bo Siegbahn har granskat den och dessutom bakgrunden till den. Han lokaliserar denna till Kyrkornas världsråd, väl bekant för det inflytande som där utövas av öststatsrepresentanter. Att dessa också funnit eftersägare i Sverige är bekant, och författaren analyserar vad en av dessa har sagt i en TV-debatt.

Både statskyrkan och frikyrkorna har under långliga tider ägnat en stor del av sin verksamhet åt hjälp åt de fattiga och på annat sätt underprivilegierade i olika u-länder. Detta är en naturlig tillämpning av det kristna kärleksbudskapet. Man vill ge hjälp där nöden är stor; man vill hjälpa människor till ett mer innehållsrikt och lyckligare liv genom att ge dem sjukvård och utbildning.

De senaste åren har emellertid ett helt nytt betraktelsesätt kommit in i bilden. Man börjar ta ställning till hur olika länder skall styras och hur deras ekonomiska politik skall utformas. I viss mening kan man kanske tomt säga att denna nya inriktning står i strid med bibelns ord att ge kejsaren vad honom tillhör. Kyrkan börjar engagera sig politiskt på ett sätt, som visserligen inte varit okänt tidigare i Europas historia men som i varje fall i dagens samhälle innebär allvarliga faror för splittring inom och utom kyrkan.

Det allvarliga med denna begynnande politisering av kyrklig aktivitet är att kyrkosamfundens beslutsfattare och ledande personligheter inte uppnått sina positioner på grund av sina politiska uppfattningar eller sina insikter i dessa ämnen. Det är därför inte så underligt om ganska stora portioner av naivitet och aningslöshet kännetecknar de nya tongångarna. Det finns risk att det goda hjärtat ibland kan vara en dålig rådgivare när det gäller att ta ställning till komplicerade samhällsfrågor.

Kyrkornas största manifestation inom biståndsområdet är numera den sk ekumeniska u-veckan, som väsentligen finansieras av SIDA. Den inleds vanligen med ett upprop.

1976 var detta undertecknat av ärkebiskop Sundby för Svenska Kyrkan samt i övrigt av representanter för flertalet frikyrkliga organisationer.

1977 utsändes inte ett upprop i samma mening, utan i stället distribuerade man en rapport "Vägar till en rättvisare värld" som antagits vid det stora kristna riksmötet i Västerås i augusti 1977. Det framhölls att denna rapport låg helt i linje med uppropet föregående år och att den borde uppläsa från "predikstolar och talarstolar" för att inspirera det politiska handlandet.

En programförklaring

Jag skall bara återge några punkter ur denna programförklaring. "Konsumtionen av överflödsvaror bör begränsas genom en skärpt progressiv inkomstskatt, skärpt beskattning av kapitalvinster och överflödsvaror... En lag om köpfrid bör införas för att hejda reklamens värsta avarter... Samhället bör... minska och helst avveckla vår användning av kärnkraft och olja."

För att minska konsumtionen "bör kyrkorna föregå med gott exempel och ge alla anställda lika lön på en nivå som är lämplig med hänsyn till solidariteten med tredje världen". Jag frågade nyligen sekretariatet för ekumeniska u-veckan hur likalönen för biskopar och kyrkovaktmästare skulle fastställas men fick beskedet, att ingen rapport i denna fråga ännu hunnit inkomma från de lokala rådslagen.

Vad försvaret beträffar bör man "medverka till att förebygga och lösa konflikter mellan i- och u-länder... Vi föreslår, att rege-

ringen snarast utarbetar en plan för omfördelning, som till att börja med bör innebära att minst 5 % av nuvarande svenska försvarskostnader överförs till utvecklingssamarbete med u-länderna." Man kan notera att detta förslag till nedrustning ligger en bra bit bortom vad de demokratiska politiska partierna godkänner. Socialdemokraternas alternativbudget i år innebar endast en minskning med omkring 2 % av regeringens förslag.

Den samlade kyrkoexpertisen ger även i förbifarten några instruktioner om hur lagen om medbestämmanderätt skall utformas. I den juridiska frågan om konkurrerande lagstiftning ansluter man sig till det socialdemokratiska kravet att "denna lag får inte urholkas genom en prioritering av aktiebolagslagen."

Det bundna biståndet

Ehuru det kanske i första hand är inom Missionsförbundet som man kan finna de mest extrema krafterna, finns det även en del märkliga uttalanden att notera från höga statskyrkorepresentanter vid sidan av ärkebiskopen som tex biskop Ingmar Ström. En annan framträdande person är förre professorn i systematisk teologi Gustaf Wingren, som visserligen lämnat prästämbetet.

Den sistnämnde deltog i höstas i en TV-debatt rörande u-landsfrågor tillsammans med statsrådet Ullsten och direktör Stahle. I denna debatt hävdade Wingren bla att om Sverige ger bundet bistånd, d v s bistånd som kräver att pengarna används för inköp i Sverige, innebär detta att pengarna "återvänd som vinster till oss". Vi handlar med u-län-

derna på ett sådant sätt "att vinsterna alltid kommer tillbaka till oss". Läget är alltid att vi "vinner och inte ger dem något".

Detta är en ganska bisarr synpunkt som man då och då möter i ungdomliga radikala kretsar. Utlandet har i stor utsträckning bundet bistånd medan vi endast har det i begränsad omfattning. Om ett u-land för biståndsmedel från Sverige inköper varor eller tjänster från vårt land, kan visserligen ett enskilt svenskt företag tjäna på denna transaktion (liksom alla anställda vid företaget) men totalt sett har dock vårt land skänkt dessa produkter till u-landet, eftersom vårt bistånd numera endast utgörs av gåvor. Om biståndet är bundet, d v s måste användas för inköp i Sverige, är det möjligt att priset för de svenska produkterna som u-landet här inköper ligger något högre än man skulle fått betala i utlandet, men detta innebär blott att "det verkliga värdet" av gåvan blir något mindre än i fritt inköpsval – men en gåva är det under alla förhållanden.

Världskyrkorådets agerande

Men enligt Gustaf Wingren räcker det inte att avstå 1 % av BNP. Det är de återstående 99 % som är viktiga. Det kan vara intressant att granska detta förslag mot bakgrund av verkligheten. Om man jämnt fördelar BNP i världen sådan den framgår av Världsbankens statistik för 1973, skulle inkomsten per capita uppgå till omkring 6 000 kr per år. Samma år var inkomsten i Sverige per capita något över 28 000 kr och hade 1976 stigit till över 39 000 kr. Bortsett från den helt teoretiska och verklighetsfrämmande tanken att

en sådan inkomstöverföring skulle kunna äga rum under rimliga förutsättningar är det nog ytterst tveksamt om svenska folket och kanske tom kyrkornas medlemmar skulle vara villiga att sänka sin levnadsstandard till omkring 1/6 av nuvarande nivå.

Men Gustaf Wingren har betydligt radikallare tankar än så. Han förklarar att han har svårt att tänka sig en höjning av u-ländernas levnadsstandard utan världssocialism. Han säger sig dock icke vara kapabel att säga hur denna skall utformas.

En del invändningar kan nog göras mot dessa tankegångar. Vad säger att ett socialistiskt system ekonomiskt skulle vara effektivare än den utveckling, som den västeuropeiska industrialismen genomgått? Vad säger att ett sådant socialistiskt system skulle visa större medkänsla och ge större u-hjälp än andra statssystem? Dagens värld ger inga belägg för sådana påståenden. Att andra faktorer spelar en väl så stor roll kan man t ex studera i den sovjetiska överflyttningen av hjälp från Somalia till dess krigsmotståndare Etiopien.

I själva verket är det en ganska allvarlig utveckling som synes vara på gång inom de svenska kyrkornas utmarker. Mycket av inspirationen härtill kommer från verksamheten inom Kyrkornas världsråd, där godtrogna kyrkomän låter sig entusiasmeras av målmedvetna agitatorer, inte minst styrda av sina huvudmän i Östeuropa. Man kan uttrycka sin förvåning över att den stora majoriteten kyrkligt verksam i Sverige inte på ett klarare sätt tar till orda för att undvika att väsentliga delar av svenskt kyrkoliv görs till politiska lekstugor och splittrar kyrkan i dess centrala uppgifter.